

Breed offensief tegen PLAMV

Verfijndere toets- en detectiemethoden, meer kennis over de symptomen en verspreiding van het PLAM-virus, bedrijven die productie en verwerking van uitgangsmateriaal geheel scheiden van het leverbaar: er is in het lelievak een breed offensief gaande tegen het PLAM-virus. “De PLAMV-problematiek is in 2012 niet toegenomen”, constateerde PPO-onderzoeker Maarten de Kock op een door de Hobaho georganiseerde bijeenkomst. Maar het vak dient nog duidelijker keuzes te maken.

Tekst: Gerrit Wildenbeest
Foto's: René Faas

Je kunt er een weddenschap op afsluiten: als er ergens een bijeenkomst over PLAMV wordt georganiseerd, is de zaal tot de laatste stoel bezet. Dat was niet anders bij de vakavond over dit thema die Hobaho 8 januari jongstleden organiseerde in het kader van de Hobaho Relatieweek. Maarten de Kock, onderzoeker virologie, diagnostiek & kwaliteit bij het PPO, schetste als eerste inleider nog eens de contouren van het probleem. Een lichtpuntje is dat de verspreiding van het virus de afgelopen 2,5 jaar niet is toegenomen: 70 procent van de partijen is altijd nog virusvrij. Van de 30 procent besmette partijen heeft 15 procent een besmettingspercentage van 0,4-1,2 procent, bij de overige 15 procent kan het percentage oplopen tot 100 procent besmetting. Anderzijds: de besmetting neemt ook niet af. Ondertussen is de kennis over het virus sterk toegenomen. Het virus is vaak symptomeloos en is cultivar- en typeafhankelijk, de besmetting via de bodem

Maarten de Kock: “We moeten virusvrije verwerkingskanalen krijgen”

kan soms heel heftig zijn. Zorgelijk is de koppeling met andere virussen, waardoor je dubbele infectie krijgt. Volgens De Kock moet de sector zich concentreren op de categorie ‘70 procent virusvrij. Dat is je kapitaal. De partijen/rassen met een lichtere besmettingsgraad (tot 1 procent) zijn hoogstens ‘reservekapitaal’.

TRECHTER

Dat PLAMV zich in twee jaar van een onbekend fenomeen tot een groot probleem heeft ontwikkeld, heeft mede te maken met de industrialisatie van het rooi- en verwerkingsproces, waardoor alles door dezelfde trechter gaat. “Zieke partijen die door de schone partijentrechter gaan, dat is een bom. We moeten virusvrije verwerkingskanalen krijgen”, aldus De Kock. Dat is een zaak voor de hele keten, want de verspreidingsroutes zijn ketenbreed. Daarbij moet de aandacht niet beperkt blijven tot PLAMV. Er dient rekening gehouden te worden met zeker 8 andere bedreigende virussen. Essentieel voor een virusvrije teelt zijn nog betere multivirusedetectiemethoden om virussen aan het begin van de keten te detecteren en nog diepgaandere kennis over de interpretatie van de resultaten. “Een systematische aanpak van virussen is belangrijk”, aldus De Kock. Daarbij zijn heldere kwaliteitssystemen nodig. Wellicht moet het vak komen tot een kwaliteitssysteem met een keurmerk. Dit jaar, 2013, dienen volgens de PPO-onderzoeker forse stappen te worden gezet op weg naar een virusvrije c.q virusarme teelt. “De sector is bezig keuzes te maken, maar dat kan slagvaardiger. We moeten echt voor kwaliteit gaan. Lukt dat niet op sectorniveau, dan in elk geval op bedrijf- of ketenniveau”.

Dirk Frijlink: “Een nul-procent-garantie kun je pas afgeven als je alle bollen hebt getoetst”

Dirk Frijlink van BQ Support ging nader in op de verschillen tussen de ELISA-toets (blad, schubben) en de PCR-toets (blad, schubben). Uitdagingen zijn of alle stammen PLAM-virus daadwerkelijk aangetoond worden, op welk moment

getoetst moet worden en waar/wat getoetst moet worden. De focus ligt op het aantonen van primaire infecties. De ELISA-bladtoets op het veld is een momentopname, de PCR-bollen/schubtoets is een betrouwbare toets die infecties aantoont welke tijdens de teelt reeds aanwezig waren dan wel zijn opgetreden als gevolg van bodemgebonden en mechanische verspreiding. Ook recente infecties in de verwerking (spoelen, shaver, ontsmetten) kunnen soms al met een PCR-toets op schubben aangetoond worden. De PCR-toets 10x12 (120 als 10x12) geeft inzicht in percentages besmetting. Frijling waarschuwde dat als een monster 0 procent toetst, dat niet wil zeggen dat de hele partij 0 procent is. "Een nul-procent-garantie kun je pas afgeven als je alle bollen hebt getoetst". Wel neemt die zekerheid toe na een reeks nul-uitslagen over meerdere jaren. Wil je echt goed inzicht krijgen in de PLAMV-status van een partij, dan dien je de gouden standaard toe te passen: Nateelt gevolgd door de ELISA-toets op blad.

POOTGOEDBEDRIJF

Hans van der Heijden, bekend leliekweker te Vledder, vertelde dat zijn bedrijf zich - in het kader van samenwerking met collegabedrijven - heeft omgeschakeld tot pootgoedbedrijf. Dat houdt in dat op het bedrijf alleen virusvrij materiaal komt. De PCR-getoetste schubben worden van de grond af in bakken in potgrond opgekweekt (Makmethode), van elke nieuwe cultivar wordt een virusvrije stock aangelegd. In de schuur heerst een ziekenhuisregime, alles wordt ontsmet met ontsmettingsmiddelen als Virkon S en chloorbleekloog, er wordt gebruik gemaakt van een kuubkistenreiniger. Aldus wordt trapsgewijs richting 2015 toegewerkt naar een op z'n minst virusarme teelt. Van der Heijden vindt wel dat als de handel

Hans van der Heijden: "Ziekenhuisregime in de schuur"

een bepaald besmet soort wil hebben, de kwekerij dat niet kan weigeren. Alles wat besmet is weggooien is geen optie, want dan vernietig je wellicht markten die nooit meer terug komen.

Hans Glorie, inkoper bij Van Zanten Flowerbulbs, schetste hoe Van Zanten, zowel actief in de veredeling, de leverbaar teelt als de handel, omgaat met PLAMV. De eigen cultivars vanuit de verdelingsstak gevestigd in Wouwse Plantage worden per definitie virusvrij met een strak toetsprotocol vanuit de weefselkweek op de markt gezet. De handel is gebaseerd op 40 procent eigen rassen en 60 procent vrije marktsoorten. Ervaringen uit het buitenland

Hans Glorie: "Er moeten knopen doorgehakt worden"

- de nadruk van Van Zanten's export ligt op het Verre Oosten en Noord- en Zuid-Amerika - leert dat de soms gehoorde mening dat de schade bij buitenlandse broeiers wel meevalt onterecht is. Zeker de combinatie met andere virussen vergroot de uitval, ook omdat in het buitenland nog veel in de grond wordt geteeld. "Omschakelen naar schone virusvrije teelt is de enige manier om de buitenlandse grenzen open te houden". Glorie vindt dat er zo snel mogelijk een collectieve nulnorm voor schub-bollen moet komen. "Dat mag niet worden uitgesteld. De KAVB productgroep Lelie moet doortastender optreden, op de Leliedag van februari moet die knoop doorgehakt worden".

Discussieleider Sam van Egmond

